

آکادمی نیکی

..... اختیار معامله .....

 www.niciacademy.ir

 t.me/niciacademy

 ۰۲۱-۹۱۰۰۵۵۵۶

قراردادهای اختیار معامله (options)

اختیار معامله، قراردادی است که به خریدار آن، اختیار و نه اجبار خرید یا فروش یک دارایی معین را در قیمت تعیین شده تا یک زمان مشخص اعطا می‌کند. از سوی دیگر فروشنده اختیار معامله اجبار دارد که تا پیش از انقضای مهلت آن، هر زمان که خریدار تمایل به اجرای قرارداد داشت، مفاد قرارداد را اجرا کرده و دارایی معین شده را در قیمت تعیین شده معامله کند. برگ اختیار معامله، یکی از اوراق بهاداری است که دارنده آن حق دارد، اوراق بهادار خاصی (مثل سهام شرکت‌ها) را ظرف مدت معینی، به قیمت توافقی، معامله کند.

به طور کلی دو نوع اختیار معامله وجود دارد:

اختیار خرید (Call option)

دارنده برگ اختیار خرید سهام، حق دارد سهام شرکتی را به قیمتی مشخص تا تاریخ معینی بخرد.

اگر بخواهیم توضیح دقیق‌تری در این مورد بیان کنیم بدین صورت است که شخصی از روند رو به رشد سهم اطلاع دارد و قصد خرید سهام را دارد تا از افزایش قیمت سهم کسب منفعت نماید. در این حالت شخص نیاز دارد نقطه ورود مناسبی را انتخاب نماید اما انتخاب نقطه ورود همچنان ریسک خود را دارد بدین صورت که ممکن است قیمت سهم کمی کاهش پیدا کند و سپس در روند صعودی قرار بگیرد و ممکن است سهم از همان قیمت مدنظر شخص حرکت نماید. هنگامی که شخص در این موقعیت قرار می‌گیرد، می‌تواند از ابزار قرارداد اختیار خرید استفاده نماید که چند حالت برای او اتفاق می‌افتد:

حالت اول: اینکه سهم به قیمتی کمتر از قیمت مدنظر شخص یا قیمت درج شده در قرارداد اختیار معامله برای ورود برسد که در این حالت فرد بدون در نظر گرفتن وجود قرارداد اختیار معامله، شخصاً اقدام به خرید سهم می‌نماید زیرا در این حالت شخص قادر به خریداری سهم در قیمت پایین‌تر از قیمت توافق شده در قرارداد اختیار معامله شده است که منجر به افزایش سود او می‌شود اما باید توجه کرد، هزینه‌ای که بابت خرید اوراق اختیار معامله پرداخت کرده است حتی در حالتی که آن را استفاده ننماید، قابل عودت نیست.

حالت دوم: اینکه قیمت از همان نقطه‌ای که شخص مدنظر دارد یا به عبارت بهتر قیمتی که در قرارداد اختیار معامله درج شده است، حرکت می‌کند که در این حالت اعمال یا عدم اعمال قرارداد اختیار خرید تفاوتی نمی‌کند و شخص می‌تواند با همان قیمت سهم مورد نظر را از بازار خریداری نماید.

حالت سوم: اینکه قبل از خرید سهم مورد نظر، قیمت به سرعت افزایش پیدا کند و قیمت سهم بالاتر از قیمت قرارداد اختیار خرید شود که در این حالت شخص به جهت اینکه از روند صعودی سهم جا نماند و بتواند سهم را با قیمت کمتر از قیمت بازار داشته باشد می‌تواند قرارداد اختیار معامله را اعمال نماید تا سهم را با قیمت درج شده در قرارداد (کمتر از قیمت بازار) در پرتفوی خود داشته باشد و بتواند سود بالاتری از افزایش قیمت سهم کسب نماید.

اختیار فروش (Put option)

دارنده برگ اختیار فروش سهام، حق دارد سهام شرکتی را به قیمت مشخص تا تاریخ معینی بفروشد.

برای بیان دقیق‌تر قرارداد اختیار فروش می‌توان اینگونه فرض کرد که شخصی روند بازار را صعودی درک می‌کند و قصد دارد تعدادی سهم را برای کسب منفعت از روند صعودی بازار خریداری نماید. در این حالت، شخص اگر علاوه بر سناریو افزایش قیمت، سناریو کاهش قیمت و ریسک بازار را مدنظر قرار دهد، می‌تواند در کنار خرید سهام اصلی از قرارداد اختیار فروش آن نیز استفاده نماید.

به چند حالت این قرارداد را مورد بررسی قرار می‌دهیم:

حالت اول: اینکه بازار طبق تحلیل به روند صعودی خود ادامه دهد که در این حالت اصلاً نیازی به اعمال قرارداد اختیار فروش سهام وجود ندارد و به محض اینکه سهم به حد سود تحلیل شده رسید می‌توان آن را در بازار فروخت.

حالت دوم: اینکه بازار طبق تحلیل دوم، به جای صعود دچار ریزش شود که در این حالت نگرانی برای ما وجود ندارد چرا که ما با خرید قرارداد اختیار فروش ریسک این روند نزولی را کاهش داده‌ایم و می‌توانیم با اعمال قرارداد اختیار فروش خود، سهام را در قیمت توافقی ثبت شده در قرارداد که بالاتر از قیمت بازار می‌باشد، به فروش رساند.

انواع قرارداد برحسب تاریخ اعمال

نکته حائز اهمیت در قراردادهای اختیار معامله قیمت اعمال (توافق شده در قرارداد) و تاریخ اعمال می‌باشد. موضوع قیمت اعمال در حالت‌های فوق توضیح داده شد. برای تاریخ اعمال نیز باید این موضوع را مدنظر قرارداد که تقسیم‌بندی آن به صورت زیر است:

- **اختیار معامله اروپایی:** صاحب این نوع اختیار معامله تنها می‌تواند در تاریخ انقضای قرارداد از حق خود مبنی بر خرید یا فروش دارایی موضوع قرارداد استفاده کند.
- **اختیار معامله آمریکایی:** صاحب این نوع اختیار معامله می‌تواند در هر زمان از خرید قرارداد تا تاریخ انقضای آن نسبت به اعمال قرارداد اقدام نماید.
- **اختیار معامله برمردابی:** ترکیبی از قرارداد اختیار معامله اروپایی و آمریکایی است که ممکن است در تاریخ‌های مشخص شده از قبل یا قبل از سررسید اعمال شود.

انواع قراردادهای اختیار معامله

◀ قراردادهای اختیار معامله سهام (individual stock)

قراردادهای اختیار معامله بر روی سهام بسیار متداول است و سهام اکثر شرکت‌های فعال در بورس دارای قراردادهای اختیار معامله بورسی هستند. علاوه بر بازار بورس امکان ایجاد قراردادهای اختیار معامله سهام در بازار خارج از بورس نیز وجود دارد.

◀ قراردادهای اختیار معامله بر روی شاخص سهام (index options)

شاخص سهام در واقع یک پرتفوی مصنوعی از تعداد زیادی سهام است، لذا تعریف قراردادهای اختیار معامله بر روی شاخص سهام امری منطقی و مفید است. در آمریکا، علاوه بر شاخص‌های داو جونز، نزدک و سایر شاخص‌ها نیز اختیار معامله طراحی شده است. تقریباً تمامی شاخص‌های مطرح بازار سهام در سراسر دنیا دارای قراردادهای اختیار معامله می‌باشد.

قراردادهای اختیار معامله بر روی اوراق قرضه (bond options)

قراردادهای اختیار معامله بر روی اوراق قرضه چندان متداول نیست و عمدتاً در بازار خارج از بورس و آن هم بر روی اوراق قرضه دولتی معامله می‌شود.

قراردادهای اختیار معامله بر روی نرخ بهره (interest rate options)

در قراردادهای اختیار معامله بر روی نرخ بهره دارایی پایه موضوع قرارداد نرخ بهره است. در این نوع از قراردادهای اختیار معامله، در تاریخ انقضای اختیار معامله، عایدی آن بر حسب مابه التفاوت نرخ بهره بازار و نرخ اعمال تعیین می‌شود. اختیار معامله بر روی نرخ بهره به این صورت است که خریدار قرارداد، نرخ بهره ثابت تعیین شده در قرارداد را با نرخ بهره شناور نامعلوم در تاریخ انقضای قرارداد معاوضه می‌نماید. فروشنده قرارداد نیز به صورت معکوس، نرخ بهره ثابت را به خریدار پرداخت و نرخ بهره شناور را دریافت می‌کند.

قراردادهای اختیار معامله ارزی (currency options)

قرارداد اختیار معامله ارزی به دارنده آن اختیار می‌دهد تا ارز پایه موضوع قرارداد را در نرخ توافقی ثابت خرید یا فروش نماید.

قراردادهای اختیار معامله کالایی (commodity options)

قراردادهای اختیار معامله کالایی بر روی کالاهایی از قبیل نفت، طلا، گندم و... وجود دارد. در ایران روی دارایی‌های پایه از جمله سکه طلای تمام بهای آزادی طرح امام خمینی و زعفران قراردادهای اختیار معامله تعریف شده است.

اختیار معامله بر روی قراردادهای آتی (option on futures or futures options)

اختیار معامله بر روی قراردادهای آتی نوع خاصی از قراردادهای اختیار معامله است که دارایی پایه آن قراردادهای آتی است و به دارنده آن اختیار ورود به یک قرارداد آتی را با موقعیت خرید در یک قیمت توافقی می‌دهد همچنین اختیار فروش بر روی قراردادهای آتی به دارنده آن اختیار ورود به یک قرارداد آتی را با موقعیت فروش در یک قیمت توافقی فراهم می‌کند.

نحوه خروج از قرارداد اختیار معامله

دارنده قرارداد اختیار معامله می‌تواند به یکی از سه روش زیر از قرارداد خارج شود:

- **موقعیت خود را ببندد:** خریدار قرارداد اختیار معامله، می‌تواند با فروش عین قرارداد به شخص دیگر، موقعیت باز خود را بسته و از بازار خارج شود.
- **از حق خود استفاده کند:** خریدار قرارداد اختیار معامله می‌تواند از حق خود برای فروش یا خرید کالا استفاده نماید و قرارداد را اعمال کند.
- **از حق خود استفاده نکند:** چنانچه استفاده از حق اختیار معامله منفعتی برای دارنده آن نداشته باشد می‌توان در تاریخ سررسید از حق خود استفاده نکرد که در این صورت قرارداد خود به خود باطل خواهد شد.